

Parlamentaariselle Yle-työryhmälle

Yle Saamen lausunto Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivalle parlamentaariselle työryhmälle (diaarinumero VN/23882/2023)

Parlamentaarinen työryhmä on pyytänyt lausuntoa Yleisradion Oy:n julkisen palvelun tehtävästä, Yleisradion suhteesta kaupalliseen mediaan, Yleisradio Oy:stä annetun lain muutostarpeista sekä Yleisradion rahoituksesta.

Tässä lausunnossa keskitymme saamenkieliseen julkiseen palveluun, jota Ylen saamenkielinen toimitus eli Yle Saame toteuttaa.

Kaikkiaan saamelaisia arvioidaan olevan koko maailmassa noin 75 000 - 100 000, Suomessa saamelaisia on noin 10 000. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä eli inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Puhujamäärältään suurin saamen kielistä on pohjoissaame, jonka puhujia on noin 20 000 - 25 000, Suomessa pohjoissaamea puhuu noin 2 000 henkilöä. Erittäin uhanalaisten inarin- ja koltansaamen puhujia on noin 300 - 400.

Saamenkielinen julkinen palvelu lisää ymmärrystä toisistamme ja maailmasta, vahvistaa suomalaista yhteiskuntaa tuomalla monipuolisesti esiin saamelaista kulttuuria, elämää ja ilmiöitä. Se myös vahvistaa ja tukee Suomessa puhuttuja uhanalaisia saamen kieliä.

Yleisradion kautta toteutettu saamenkielinen julkinen palvelu on sisällytetty yleisradiolain 7 §:n 2 momentin 4. kohtaan. Laissa todetaan, että julkisen ohjelmatoiminnan tulee erityisesti kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielistä väestöä, tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielillä sekä soveltuvin osin myös maan muiden kieliryhmien kielellä.

Ylen saamenkielinen toimitus, Yle Saame, vastaa pääosin Ylen saamenkielisestä julkisesta palvelusta koko Suomessa. Myös muut Ylen yksiköt tuottavat jonkin verran sisältöjä saamen kielillä ja saamelaisista. **Yle Saame on kuitenkin ainoa toimitus Suomessa, joka tuottaa säännöllisesti audio-, video- sekä tekstisisältöä uhanalaisilla inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielillä sekä soveltuvin osin suomeksi.** Saamenkielisten sisältöjen aihepiirit koskettavat saamelaisyhteisön elämää ja ilmiöitä, niillä pyritään avaamaan ikkuna Saamenmaahan sekä vahvistamaan saamelaista kieli- ja kulttuuriperinnettä sekä identiteettiä.

Jos Yleisradio ei tuottaisi mediasisältöjä saamen kielillä, ne olisivat vaarassa hiipua, sillä **saamenkielisen mediapalvelun tuottaminen saamen kielillä ei ole kaupallisille toimijoille kannattavaa.**

Tällä hetkellä Suomessa on Yleisradion lisäksi ainoastaan yksi yhdistys, joka julkaisee säännöllisesti viikoittain saamenkielistä journalistista sisältöä. Inarinsaamenkielen tukiyhdistys, *Anarâškielâ servi ry* julkaisee kahta inarinsaamenkielistä verkkolehteä, sekä painettua jäsenlehteä. Yhdistyksen panostus inarinsaamenkielisiin julkaisuihin ei olisi mahdollista ilman Saamelaiskäräjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön tukea. Koltan- ja pohjoissaamenkielistä sisältöä ei Ylen lisäksi julkaise mikään muu media Suomessa. Aiemmin *Lapin Kansa* ja muutamat paikallislehdet ovat julkaisseet saamenkielisiä artikkeleita lehdessä sekä verkossa pääasiassa pohjoissaameksi, mutta viime vuosina nämäkin sisällöntuotannot ovat loppuneet.

Tarvitaan **vahva ja osaava saamenkielinen toimitus**, jotta se pystyy tuottamaan audio-, video- sekä tekstisisältöjä eri kohderyhmille kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamenkielellä ja jatkamaan tiivistä yhteistyötä Norjan ja Ruotsin yleisradioyhtiöiden saamenkielisten toimitusten kanssa. Yhteistyö on ollut laajaa ja monipuolista. Esimerkiksi Norjassa saamenkielinen sisältö on heidän strategiassaan näkyvästi ja Ruotsissa Sveriges Radio on puolestaan luomassa vähemmistökielille julkaisustrategiaa.

Saamen toimitusten konkreettinen ja vuosikymmeniä jatkunut yhteistyö on aintuista suomalaisessa mediakentässä. NRK:n, SR:n, SVT:n ja Ylen saamenkieliset toimitukset tuottavat yhteistä aamuradiota joka arkipäivä. Toimitukset tuottavat myös yhteistä saamenkielistä Oddasat-tv-uutislähetystä, joka lähetetään Suomen lisäksi myös Norjassa ja Ruotsissa. Lisäksi toimituksilla on suunnitteilla digitaalisilla alustoilla toteuttava yhteistyö, joka voi olla muun muassa yhteisiä juttuprojekteja, journalistisen materiaalin vaihtoa sekä mahdollisia yhteisjulkaisuja radiossa ja televisiossa. Saamen toimitusten konkreettinen yhteistyö on vahvistanut rajat ylittävää kulttuurista osaamista, parantanut journalistista osaamista sekä vahvistanut saamen kieliä.

Saamenkielinen toimitus on linjannut Ylen strategisten painopisteiden mukaisesti, että digitaalinen julkaiseminen on ensisijaisen tärkeitä. Kielenelvytyksessä tärkein väline on saamen kielet koteihin tuova radio. Tv- ja videosisällöt puolestaan avaavat saamelaismaailmaa ja tarjoavat elämyksiä niin saamelaisyleisölle kuin valtaväestöllekin.

Yle julkaisee nelikielisessä verkkopalvelussaan verkkoartikkeleita inarinsaameksi, koltansaameksi, pohjoissaameksi ja suomeksi (<https://yle.fi/sapmi>). Palvelussa julkaistaan myös suomeksi tekstitettyjä saamenkielisiä tv-uutisia. On koko yhteiskunnan etu, että saamenkielinen sisällöntuotanto on osa Yleisradiota, sillä saamenkielisten sisältöjen julkaiseminen samoilla Ylen alustoilla valtakielten kanssa tukee uutisoinnin moniäänisyyttä.

Toivottavaa on, että **Ylen resursointi** tulevaisuudessa mahdollistaa saamenkielisen toimituksen nykyisenkaltaisen tukemisen. Yle Saamen toimituksessa on 17 päätoimista toimittajaa ja 2-3 toimittajaa määräaikaissa työsuhteissa. Toimitus tuottaa noin kahdeksan tuntia saamenkielistä radio-ohjelmaa arkipäivisin, julkaisee nelikieliselle verkkosivustolle päivittäin teksti-, audio- ja videosisältöä, tuottaa omaa saamenkielistä tv-uutislähetystä sekä pohjoismaista tv-uutislähetystä joka arkipäivä ja lisäksi tuottaa lasten- ja nuorten sisältöjä viikoittain Yle Areenaan sekä sosiaaliseen mediaan.

Suomessa saamenkielisiä median ja journalismin osaajia on erittäin vähän, sillä yhdessäkään suomalaisessa oppilaitoksessa ei ole pelkästään saamenkielistä journalismin koulutusta. **Suomessa saamenkielisen journalismin osaamisen kehittämiseen tarvittaisiin koulutusta ja resursointia, sillä parinkymmenen hengen toimituksesta eläköityy tulevien vuosien aikana useita saamenkielisiä journalisteja.**

Ammatillisen osaamisen tukemiseen satsaamalla parannettaisiin vähemmistökielisiä palveluja, mutta tuettaisiin myös journalismia, jossa tavoitteena on näyttää moniääninen Suomi.

Inarissa 5.1.2024

*Maiju Saijets
Saamenkielisten sisältöjen vastaava toimittaja
Päällikkö, Yle Sápmi*